

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 616/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], Kadnárova 83, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ivan Syrový, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 23/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 23/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava II **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 23/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 23/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného v 3. rade je stranou sporu o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby a o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré sa začalo podaním žaloby 17. apríla 2018 na okresnom súde a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Sťažovateľ uvádza, že na dobrovoľnej dražbe uskutočnenej 22. septembra 2017 nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti príklepom licitátora na Notárskom úrade [REDAKOVANÉ]. Opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, sťažovateľ akcentuje, že okresný súd počas štyroch rokov vedenia súdneho sporu tento nielenže právoplatne nerozhodol, ale vo veci nenariadil ani jediné pojednávanie. Okresný súd uznesením č. k. 14 C 23/2018-66 z 9. mája 2018 rozhodol o nariadení neodkladného opatrenia, proti ktorému podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 4 Co 8/2020-273 z 26. februára 2020 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Okresný súd následne uznesením č. k. 14 C 23/2018-310 zo 6. augusta 2020 návrh žalobcu na nariadenie neodkladného opatrenia proti žalovaným v 1. – 3. rade zamietol (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 3. septembra 2020, pozn.). O novom návrhu žalobcu na nariadenie neodkladného opatrenia rozhodol okresný súd uznesením č. k. 14 C 23/2018-334 z 30. marca 2021 tak, že návrh zamietol. Aj toto rozhodnutie súdu prvej inštancie napadol žalobca odvolaním, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením č. k. 4 Co 69/2021-376 z 30. júna 2021 tak, že uznesenie okresného súdu ako vecne správne potvrdil. Hoci sa vec opakovane nachádzala na krajskom súde, ktorý rozhodoval o opravných prostriedkoch sporových strán, podľa názoru sťažovateľa je postup okresného súdu poznačený zbytočnými prietťahmi. Okresný súd od januára 2022 okrem rozhodnutí procesného charakteru vo vzťahu k vyrubenému súdnemu poplatku neuskutočnil v napadnutom konaní žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu veci.

3. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods.1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietťahov. Súčasne sa sťažovateľ domáha priznania primeraného finančného zadostučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov konania.

4. Uznesením č. k. I. ÚS 616/2022 z 10. novembra 2022 ústavný súd podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednania veci, keďže na základe podaní účastníkov a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa sťažovateľa okresný súd postupuje v súdnom spore s neospravedliteľnými prietiahmi, pričom právoplatné skončenie veci nie je možné očakávať v dohľadnej dobe. Sťažovateľ ako vydražiteľ nehnuteľnosti je jej vlastníkom, ale z dôvodu podanej žaloby o neplatnosť dobrovoľnej dražby mu je po dobu štyroch rokov reálne znemožnený riadny výkon jeho vlastníckeho práva. Napadnuté konanie má pre sťažovateľa zásadný význam, keďže priamo súvisí aj s ďalšími súdnymi konaniami (spor o vypratanie nehnuteľnosti vedený na okresnom súde pod sp. zn. 50 C 22/2018, spor o zaplatenie sumy 14 959,51 eur s príslušenstvom vedený na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 44 C 71/2020, pozn.).

III. Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. 1 Spr 118/2022 z 30. novembra 2022, ktorého súčasťou je aj chronologický prehľad procesných úkonov, uviedol, že postup súdu v danej veci bol poznačený opakovanými obdobiami nečinnosti a neefektívnou činnosťou, čím v konaní vznikali zbytočné prietahy. Okresný súd v súčasnosti koná plynule a vo veci je nariadený termín pojednávania na 14. december 2022.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike zo 6. decembra 2022 v podstate zopakoval, že okresný súd napriek početnosti realizovaných procesných úkonov nepostupoval v konaní efektívne, keďže tieto úkony nesmerovali k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Poukazujúc na vyjadrenie okresného súdu, ktorý uznal existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, sťažovateľ vyjadril presvedčenie, že nariadené pojednávanie na 14. december 2022 je reakciou súdu na podanú ústavnú sťažnosť. Vo zvyšnej časti sťažovateľ uviedol rovnaké skutočnosti ako v ústavnej sťažnosti, uvádzajúc jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu a poukazujúc na význam napadnutého konania i právnu neistotu sťažovateľa, v ktorej sa v dôsledku trvania súdneho sporu stále nachádza.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom posúdenia ústavného súdu bol v danom prípade postup okresného súdu v napadnutom konaní z hľadiska existencie a príčin vzniku zbytočných prietahov, a teda či jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou EŠLP (rozsudok EŠLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok EŠLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

14. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určení neplatnosti dobrovoľnej dražby, ktoré je predmetom konania, tvorí bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov, preto dĺžka napadnutého konania nie je závislá od právnej či skutkovej náročnosti prerokovávanej veci. Túto napokon vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti neuvádza ani okresný súd.

15. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľa v napadnutom konaní. V danom prípade ústavný súd pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu, ktoré by negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku napadnutého konania.

16. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu. Okresný súd v počiatočnej fáze napadnutého konania postupoval plynule, keď po doručení žaloby o neplatnosť dobrovoľnej dražby a návrhu na vydanie neodkladného opatrenia (18. apríla 2018) rozhodol o nariadení neodkladného opatrenia uznesením č. k. 14 C 23/2018-66 z 9. mája 2018. Sťažovateľ podal proti uvedenému uzneseniu 1. júna 2018 odvolanie. Následne boli okresným súdom realizované úkony administratívneho charakteru (rozhodnutie o vyrubení súdneho poplatku za podané odvolanie, zrušenie tohto rozhodnutia, rozhodnutie o vrátení súdneho poplatku), ktoré možno vyhodnotiť ako výrazne neefektívne. Súdny spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa až 21. januára 2020, teda 1 rok a 8 mesiacov po podaní odvolania, čo z ústavnoprávneho hľadiska (hlavne s ohľadom na povahu úkonov súdu predchádzajúcich predloženiu súdneho spisu) nemožno považovať za primeranú dobu. Krajský súd o podanom odvolaní rozhodol uznesením č. k. 4 Co 8/2020-273 z 26. februára 2020, ktorým uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil

na nové konanie a rozhodnutie. Po vrátení súdneho spisu krajským súdom (22. apríla 2020) okresný súd pristúpil k realizácii úkonov doručovania rozhodnutia stranám sporu a vyčíslenia trov odvolacieho konania (30. septembra 2020). Okresný súd viazaný pokynom odvolacieho súdu vydal uznesenie č. k. 14 C 23/2018-334 z 30. marca 2021, ktorým návrh žalobcu na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol (1 rok po vrátení súdneho spisu odvolacím súdom). Aj toto rozhodnutie súdu prvej inštancie napadol žalobca odvolaním (15. apríla 2021), o ktorom krajský súd rozhodol uznesením č. k. 4 Co 69/2021-376 z 30. júna 2021 tak, že uznesenie okresného súdu ako vecne správne potvrdil. V ďalšom postupe okresného súdu ústavný súd videl značnú nesústreďenosť premietnutú do opakovane vydaných opravných uznesení o vyrubení súdneho poplatku za podané odvolanie (od 17. januára 2022 do 11. augusta 2022).

17. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že pojednávanie pôvodne nariadené na 14. december 2022 bolo zrušené z dôvodu procesnej prekážky na strane žalovaného v 1. rade a bolo odročené na 11. január 2023, keď okresný súd vec riadne prejednal. Ďalšie pojednávanie na účely doplnenia dokazovania okresný súd naradil na 3. marec 2023. Možno tak konštatovať, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa bola plynulosť konania zo strany konajúceho súdu relatívne obnovená. Napriek tomu ústavný súd uzatvára, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná. Je zrejmé, že procesný postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa, a preto nie je zlučiteľný s jeho základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. právom na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote. Už zmieňovanou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou nesporne došlo k zbytočným prietahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu.

18. Po zohľadnení dĺžky napadnutého konania (viac ako 4 roky) a komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu tak ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli spôsobené zbytočné prietahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Prietahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prietahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prietah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

20. Keďže napadnuté konanie v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti nie je stále skončené, ústavný súd formuloval všeobecnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku tohto nálezu), pričom okresný súd je povinný postupovať striktnie podľa zásad koncipovaných v čl. 17 CSP a vec bez zbytočného odkladu prejednať a rozhodnúť.

21. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

22. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu s'ťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy najmä predmet konania, obdobie právnej neistoty s'ťažovateľa a ostatné okolnosti prípadu s'ťažovateľa, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 eur za primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 493,10 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Advokátovi patrí náhrada trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (príprava a prevzatie veci, podanie ústavnej s'ťažnosti) v hodnote $2 \times 193,83$ eur plus režijný paušál $2 \times 11,87$ eur. Repliku s'ťažovateľa zo 6. decembra 2022 ústavný súd vzhľadom na jej obsah nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, odmenu za ňu advokátovi nepriznal a ústavnej s'ťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu). Trovy konania v sume 410,92 eur navýšené o daň z pridanej hodnoty 20 %, ktorej je právny zástupca s'ťažovateľa platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky), tak predstavujú spolu sumu 493,10 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. januára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu